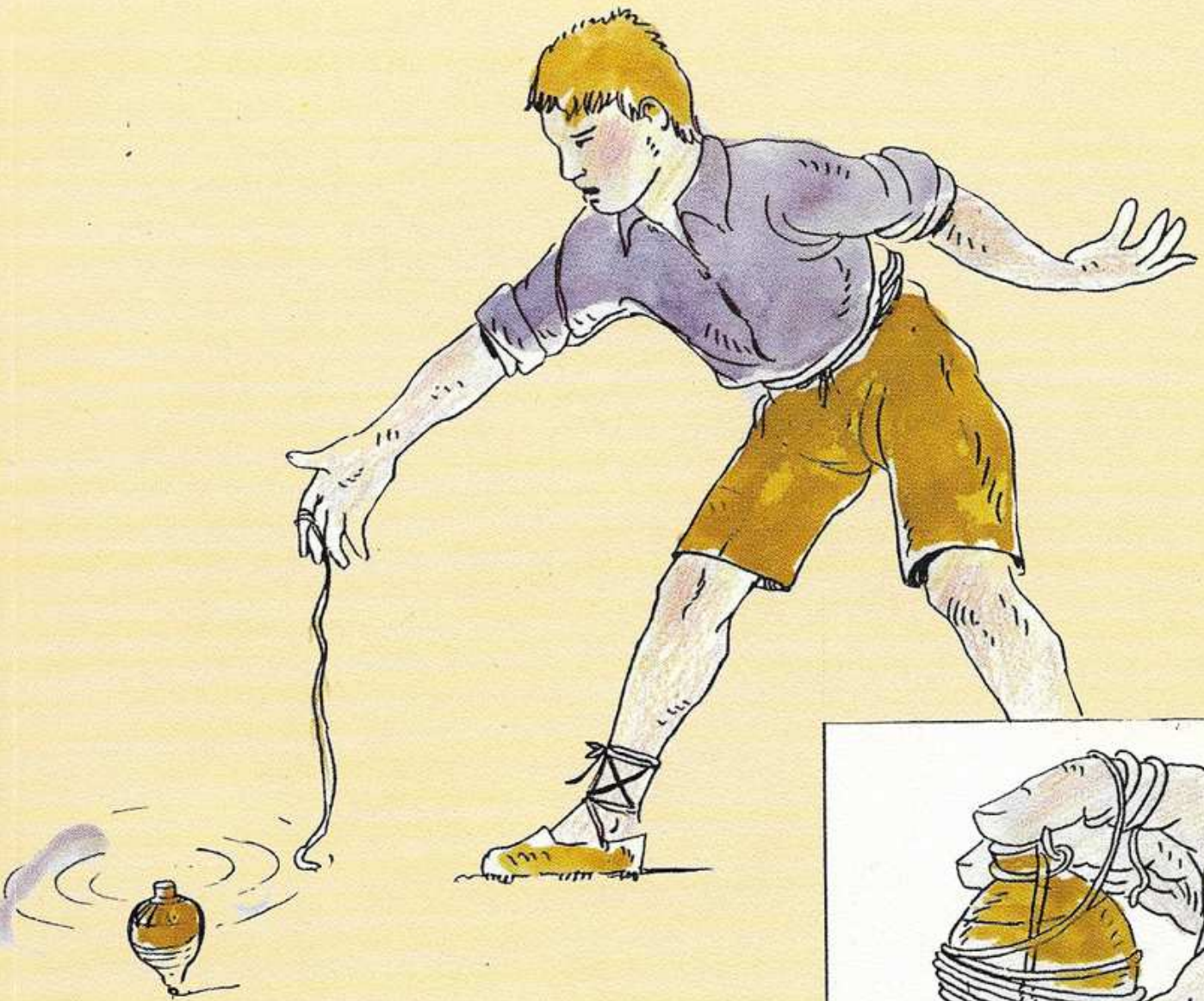

ARTESA DE LLEIDA

Jocs i entreteniments populars

Adolf Costafreda i Castillo

Col·lecció La Femosa

ADOLF COSTAFREDA I CASTILLO

Artesa de Lleida

Jocs i entreteniments populars

Pròleg
Ramona Violant i Ribera

Col·lecció la Femosa

Aquest llibre ha estat editat gràcies
a la col·laboració de:

Ajuntament d'Artesa
de Lleida

INSTITUT
D'ESTUDIS
ILERDENCs

Fundació Pública de la Diputació de Lleida

© Adolf Costafreda i Castillo
Il·lustracions: Francesc Riart i Jou
Primera edició: maig de 1997
Edita: Pagès Editors
C/ Bobalà, 4 - 25004 Lleida
Disseny coberta: Mercè Trepapat
ISBN: 84-7935-413-5
Dipòsit Legal: L-401-1997
Impressió: Arts Gràfiques Bobalà, S.L.

ÍNDEX

Nota de presentació	7
Unes paraules de l'autor.....	11

PRIMERA PART

Els primers entreteniments	17
Cançons per a fer dormir	18
Vocabulari hipocorístic.....	19
On són les quimeretes?.....	20
Fer la petarrufa.....	20
Bebito, bebozo.....	20
Ensenyar a fer petons	20
Caretà mixona	20
Fer trucar les mans	21
Ralet, ralet.....	21
Per fer pessigolles	22
Balding, baldong	22
Fer donar salts	23
Per fer menjar	23
Menti menti	24
Nicodim nicodam.....	24
La buferina	25
Per fer cavalcar.....	25
Per fer marxar el fum	27
Per fer sortir el sol	27
Per fer-los callar	28
Un ruquet en tinc.....	28
Mà morta	29
Mà sobre mà	29
Besar el cul al boc.....	30
Vols veure Lleida?	30
Jocs d'enganyar	30
Mira quina taca	32
Fer popar els conillets	32
Fer sortir fum pels ulls	32
Com te dius?	32
Frases i cançons de noms propis	32
Altres cançons infantils.....	33

SEGONA PART

Les endevinalles	39
Endevinalles populars	40
Més endevinalles	42
Altres endevinalles	43

TERCERA PART

Els entreteniments	49
Donar corda al rellotge	49
Fer treure el barret	50
Fer l'arc de Sant Martí	50
Fer la rateta	51
Fer sardinetes	51
La manxa	51
L'esfurriador de mosques	52
Pipes de canya	52
Fer bigotis	52
Canuts de canya	52
Fer barquets	53
Els baldadors	54
Fer violins	54
Xiulets de llauna	54
Altres menes de xiulets	55
Molinets de vent	56
Fer anells	57
Arracades de cireres	57
Fer petar paper	57
Fer petar ruelles	57
Els catxurros	58
El plantador	58
El bronzidor	58
Propulsors de pedres	59
Les fones	59
Arcs i fletxes	60
Escopetes de canya	60
Fer pistoles	61
Espases i cuirasses	62
El telèfon	62
Fer someretes	63
Fer trens	63
Arreplegar xapes	64
Fer punteria	64
Anar a la via del tren	64
Afollar nius	65

Nius de capituques.....	65
Anar a pescar	66
Entreteniments cruels.....	66
Cantar als corbs.....	67
Cantar a les garses	68
Fer cabanes.....	68
Fer cistells.....	68
Jugar a casetes	69
Fer volar pots.....	69
Fer petar taps.....	70
Relliscar.....	70
A mullar-se.....	72
Frare, monja o caputxí.....	72
Cel, purgatori, infern.....	72
Quinze són quinze	72
Amb un dit te tiro a terra	73
Ninots de neu.....	73
Històries de por	73
Fer teatre	74
Jugar a cavalcar.....	74
Apuja't, apuja't.....	74
Fer castanyoles	75
Fer sonadors	75
Fer mosaics.....	76
Fer marmotes	76
Mira. Jan, gran Jan.....	77
Fer petar el saüc	77
El rutllo.....	77
Estirar joncs	78
Collir carxofes	78
Fer carrassos	78

QUARTA PART

Els jocs populars	83
Cançons eliminatives	85
La cuqueta el pedrisset.....	87
Pla, pla, pla... ..	88
Rateta, rateta	88
A estirar cebes.....	89
A estirar cabells	89
La gallina cega	90
La gallina ponicana	90
A conillets	90
Els muntets.....	91
A amagar penyores	91

El rascllet	92
Olles i cassoles	92
Cadireta fosca	92
«Mama, mamita»	93
A tocar paret	94
El joc dels disbarats	94
Joc de l'anell	95
Les dames	95
Fer força	96
Fer equilibri	96
A saltar vinya	96
A saltar finestres	97
L'abugot	97
Busca qui t'ha pegat	98
La bufanda	98
L'espardenya	99
Els torotuts	99
Les bitlles	101
Cavall fort	101
Cavall fort d'un	103
El boli	103
Els esclops d'un vell	105
El pare carabasser	106
Sant Joan de les canadelles	106
Jocs de córrer	107
A córrer	108
A trencar fil	108
A xafar pedra	108
Cor, cor, cor	109
La serp	109
El bloc	109
La llebreta	110
A fita	111
El mocador	112
Jocs d'amagar	112
Conillets a amagar	113
L'escambell	113
Catarroja	113
Catarroja de grups	114
Els descuidats	114
«Manos arriba»	115
Pataques i patacons	116
Les pataques	116

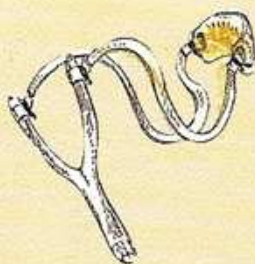
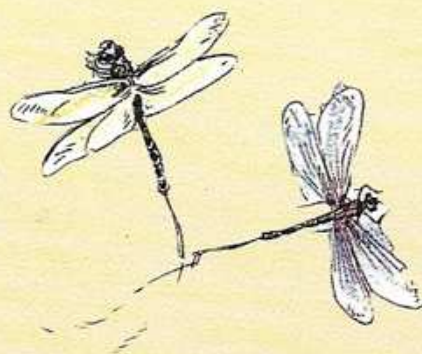

Els patacons	116
Joc de patagues.....	117
La baldufa	117
Flendi de baldufa.....	118
El trompitxo	119
Els ossets	119
A gallossos	120
El gallòs	122
Les boles	123
Flendi de boles.....	124
El clotet.....	126
A matar	127
A pam i toc	127
Jocs de palet	128
A pam i toc	128
Flendi de palet	128
La joca el jau	129
La genquilla	129
L'escarranxa	131
Jocs de pilota	132
El frontó.....	133
A entomar-la	133
Fer-la botar	134
El tit	135
El futbol	135
Jocs de corda	135
La barqueta.....	136
Jocs individuals	137
Joc de dues.....	138
L'olla barrejada	138
A carreres.....	139
Saltar normal.....	140
Altres maneres de saltar	141
A tibar	142
Jocs de rotllana	143
Els quatre sabaters	144
Olles, olles de vi blanc.....	144
El petit vailet.....	145
Un roser de roses blanques	146
Tres passos n'he dat en tierra	147

Sota, sota cambra	148
Coques i mosses	149
Ara que la mare no hi és	149
Les claus de Sant Jordi	150
La Marieta guapa	150
Roda, roda, moliner	151
Apa nens i nenes	151
Pepito bonito	151
Al carrer de dalt	151
Jo sé una cançó	152
Bon dia, nostre pare	152
 Bibliografia	 155

El llibre *Artesa de Lleida, jocs i entreteniments populars*, dins la col·lecció «La Femosa», és un recull exhaustiu de totes aquelles coses de caràcter lúdic amb què els xiquets i xiquetes d'Artesa passaven el seu temps de lleure. Encara que tots aquests jocs i entreteniments són recollits a Artesa de Lleida pel seu caràcter popular són els mateixos que, amb altres noms o amb alguna variant, podríem trobar arreu del nostre país. Són els jocs tradicionals de sempre que, d'alguna manera, encara han arribat fins a nosaltres.

ISBN 84-7935-413-5

9 788479 354138